

sea creatures. The image of the sea acquires a symbolic meaning, appearing in various incarnations: as an object of nature, references to the myths, narrative allusions and an oniric space. The author proves that the motive of land acquires a new value through the implementation of its philosophy by means of postmodern ideas, achieved by immersion into the collective unconscious, carried by the image of the sea.

Keywords: postmodernism, mythological motif, fantasy, sea, land, collective unconscious, Terry Pratchett, white knowledge.

УДК 82.09(861)

Сєрікова А.Л.,
магістрантка,
Сумський державний педагогічний
університет ім. А.С.Макаренка

“КАРИБСЬКЕ УЗБЕРЕЖЖЯ, ДЕ МЕНІ ПОЩАСТИЛО НАРОДИТИСЯ ...” (МАРИНІСТИЧНА ТЕМА В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ГАБРІЕЛЯ ГАРСІА МАРКЕСА)

Ім'я Габріеля Гарсія Маркеса, чи не найцитованішого письменника Латинської Америки сьогодні (у всесвітній мережі навіть наводиться його “13 фраз про життя”, серед яких загальновідомі: “Не плач, тому що це скінчилося, посміхнися, тому що це було”, “Жодна людина не заслуговує твоїх сліз, а та, яка заслуговує, не буде змушувати тебе плакати” та ін.), серед читацької аудиторії асоціюється, перш за все, з романами “Сто років самотності”, “Осінь патріарха”, хоча літературний доробок митця становить близько 60 позицій. В останні роки творчість письменника стала широкодоступною для пересічного читача; за романами колумбійця було знято три кінострічки: “Кохання за часів холери”, “Кохання та інші демони”, “Спогади про моїх сумних подруг”.

Образ приморського міста й моря постає найбільш виразно в оповіданнях 60-х років, вміщених у збірці “Остання мандрівка корабля-примари”.

Увагу літературознавців, окрім великої прози, найбільше привертало хрестоматійне оповідання “Стариган із крилами”. Чимало наукових праць присвячено роману “Сто років самотності” (детально цим питанням займалися Ю. Гирін, С. Дітькова, О. Кирилюк), однак найбільшого поширення набули праці науковців, що тлумачать поняття “магічний реалізм” (В. Багно, Л. Борщевська, Х. Кобо, В. Столбов, Ф. Штейнбук). Морська тема у творчості колумбійського письменника залишається малодослідженою, спливаючи лише в окремих рядках наукових праць.

Мета статті – довести, що образи моря й приморського містечка є центральними у творчості письменника періоду “магічного” реалізму. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- з'ясувати, у яких творах прозаїк звертається до “морської” теми;
- пояснити причини “проникнення” моря в тексти Маркеса;
- дослідити особливості змалювання моря й приморського міста в оповіданнях Габріеля Гарсія Маркеса.

Звичайно, мариністичне начало простежується у Маркеса не випадково, адже народився він на березі Карибського моря, у містечку Аракатака, змалку знаючи примхливий характер морської стихії, бачив потужні урагани й смертоносні бурі, відчував гаряче дихання пасатів. Дія переважної більшості оповідань і романів відбувається на березі моря в містечку Ріоаче, на острові Тринідад і, звичайно, у Макондо-Аракатаці.

Останній із топонімів вигаданий письменником (слово “Макондо”, на думку Ю. Гіріна, багатозначне, однак, цитуючи Маркеса, зазначає, що “<...> для нього [письменника] Макондо – це минуле, світ спогадів, стан душі” [4, 219]). Однак саме місто має цілком реальний прототип – Аракатаку, де зараз діє музей письменника, популярним серед туристів є телеграф, де працював його батько. Дитинство прозаїка минуло в цьому місті, серед його легенд, у будинку дідуся – полковника Ніколаса Маркеса, ветерана громадянських війн XIX–XX сторіч. До речі, мер Аракатики, щоб привернути увагу туристів, вирішив навіть перейменувати місто на Макондо, однак мешканці, у більшості, проігнорували цю ідею.

Макондо вперше зринає в повісті “Опале листя” (1955) і потім супроводжує письменника та прихищає героїв його численних оповідань аж до роману “Сто років самотності” (1967), де встановлюється зв'язок між окремими, до цього незрозумілими та невмотивованими макондівськими подіями та персонажами. Саме цей роман подає найповнішу історію створення, процвітання та занепаду містечка. Воно живе, ніби один організм, усі його мешканці пов'язані та переплетені між собою. Макондо – це ніби окремий світ на узбережжі Карибського моря, утопічний (тут “навіть води та сонячного проміння припадає всім однаково” [12, 113]), химерний (тільки в Макондо з неба падають янголи, чотири роки безперестанку ллє дощ, цигани літають на ковдрах, а домовики вкорочують нитки й руки і ховають каструлі від господинь), світ людей XX сторіччя, які не знають, що земля кругла й не турбуються цими знаннями ... Світ, який загинув, торкнувшись цивілізації.

Для творів магічного реалізму синкретизм реального та міфічного є явищем нормальним і закономірним: Макондо також поєднує у собі буденність і фантазію письменника. Тут, як і скрізь, продається правда, приховується істина (наприклад, побоїще, у якому загинуло три тисячі осіб із “Ста років самотності”: кожен мешканець знав про нього, але кожен боявся зізнатися собі й іншим, що воно було). Як і будь-де, тут пліткують жінки й заздять неземній красі Ремедіос Прекрасної чи Фернанди, тут цивілізація нівелює цінності. Макондо – місто, де прогрес призводить до регресу. Найстрашніша хвороба, яка захоплює його, – безсоння, яке зрештою призводить мешканців до втрати історичної пам'яті.

У ранніх оповіданнях латиноамериканського письменника (зб. “Очі блакитної собаки”) немає згадок про Макондо, однак уже в повісті “Опале листя”, містечко описане доволі детально. Згодом обриси його зринають в повістях “У поганий час” (1959), “Полковникові ніхто не пише” (1957), в оповіданнях та романах, зокрема в епопеї “Сто років самотності”. Якщо в оповіданнях Макондо з'являється час від часу

як загадкове та містичне селище, то в романі показана вся його історія, з моменту створення і до занепаду. Цей роман називають “прощанням Маркеса із світом Макондо та його героями”. Цікаво, що у творі є вставні новели, для яких є розширені й деталізовані відповідники у малій прозі письменника: “Стариган з крилами”, “Неймовірна історія про милу Ерендіру та її безсердечну бабусю” тощо.

Так, історію Макондо прозаїк подає в романі “Сто років самотності”: Хосе Аркадіо Буендіа, не витримавши насмішки в бік його дружини Урсули, убив винуватця. Душа померлого постійно мучила своїми відвідинами Урсулу та її чоловіка, тому знесилений Хосе промовив: *“Добре, Пруденсію [так звали кривдника]. Ми підемо звідси хоч на край світу й ніколи сюди не повернемося. А ти заспокой свою душу”* [3, 24]. І, покинувши рідний дім, зібравши інших людей, які *“загорілися бажанням пізнавати незвідане”* [3, 24], Хосе Аркадіо вирушив у мандри. Ніхто не знав, якою дорогою йти; оточені небезпеками природи й хворобами, зрештою, мандрівники подолали гірський хребет й опинилися біля річки, не дійшовши до моря лічених кілометрів (їх згодом подужає син Хосе Аркадіо – Ауреліано Буендіа). На привалі Хосе Аркадіо побачив сон, ніби колись тут буде місто із дзеркальними стінами будинків. У відповідь, що ж це буде за місто, прозвучало: “Макондо”. Засновник міста мріяв, що це буде найпрохолодніше селище на світі (бачимо біографічний факт – прохолода є одвічною мрією латиноамериканців через посуху та задуху їхньої батьківщини). Селище з часом перетворилося на квітуче містечко, населене неймовірною кількістю чудесних героїв, із якими автор знайомить нас на сторінках свого роману. Однак із перших сторінок відчувається приреченість Макондо: адже причиною його заснування стало вбивство; закінчується твір, а з ним – й історія Макондо: помирає останній у роду Буендіа Ауреліано. Науковці висували різні теорії загибелі Макондо: за твердженням О.А. Кирлюк, причина цьому пов'язана із “залученням до цивілізації” [8, 27]. Цю теорію підтримує О.П. Первак: *“гарячка наживи і дух торгашества, занесені банановою кампанією, <...> відривають макондівців від землі, відучують їх чесно працювати: чепурненькі будиночки макондівців поволі занепадають і руйнуються”* [12, 114]. Дослідниця С.Ю. Дітькова причиною загибелі міста вважає безбожність макондівців, де *“<...> священника кинули в психіатричну лікарню, а ангела, якого прислав Бог, ловили, наче чудовисько, а потім обрубали йому крила, повісили на дереві <...> і спалили”* [5, 18].

Габріель Гарсія Маркес в одному з інтерв'ю висловився, що йому пощастило народитися на Карибському узбережжі, яке згодом стало джерелом його творчості. Всеволод Багно так характеризує дитинство письменника: “Перші роки свого життя він був зачарований навколишнім життям, що здавалося йому тоді фантастичнішим за неймовірний світ його уяви, пожадливо вбирав у себе не тільки стоїстичну філософію діда ... й байки бабусі та тіток, але й магію реальної дійсності” [1, 198].

Культура Карибського узбережжя, як зазначає науковець, є синкретизмом трьох рас і трьох культур (індійської, європейської та африканської), симбіозом релігій та вірувань, поєднанням Сходу і Заходу. Тут зіткнулися патріархальне

суспільство з новим капіталістичним підходом, тому узбережжя Карибського моря стало ідеальним місцем для народження нового літературного напрямку – магічного реалізму.

Свою назву водоймище отримало від племені карибів, що проживали на його території після 1000 року н.е., відомим же Європі воно стало лише у XV сторіччі. Подальша історія моря пов'язана, у першу чергу, з господарюванням піратів, що і стало основною причиною його появи у творах мистецтва: у літературі до теми піратства звертався Даніель Дефо, Роберт Стівенсон, Рафаель Сабатіні; у кінематографії Карибське море показане посередництвом фільму “Пірати Карибського моря”, мультфільму “Острів скарбів”, численних комп'ютерних ігор; крім того, інтернет-сайт Вікіпедія наводить перелік письменників, які описували життя та побут мешканців Карибів, серед яких і Габріель Гарсія Маркес [7].

Які ж причини такої популярності цього моря? Окрім захоплюючої історії свого відкриття та освоєння, Карибське узбережжя славиться своїм теплим тропічним кліматом (температурний режим моря складає протягом року 25–28 градусів), буревіями до дев'яти разів на рік, сезонами дощів, великим розмаїттям флори й фауни, 9-відсотковим “запасом” коралових рифів світу але, якщо це є найбільш цікавим для туристів і репортерів, то, звичайно ж, для людей мистецтва Карибський басейн є своєрідним родовищем культури, що значно відрізняється від культури європейської. Узяти хоча б легенду про виникнення моря: гаїтянський індієць убив свого сина й повісив калебасу (глечик для пиття гарячих напоїв) з його кістками у хижі. Ці кістки перетворилися на рибу, а гості, що хотіли її з'їсти, випадково перевернули калебасу, звідки полилася вода й утворилося море.

У Карибському басейні відбулося змішування різних релігій (католицизму, протестантизму, індуїзму, англіканства, сантерії, вуду та растафаріанства), що мало серйозний вплив на становлення культурних традицій острів'ян (у романі “Сто років самотності” Ребека, будучи малою дівчиною, прийшла до будинку Урсули з мішком кісток своїх предків, стукіт яких, зрештою, зробив її нещасною; Ремедіос Прекрасна вознеслася у повітря, а циган Мелькіадес вмирав тричі, оживаючи лише в майстерні Хосе Аркадію).

Змальовуючи море, письменник вживає чимало уособлень: “<...> море за вікном якимось печально зітхає” [2, 337], “море стало лінивим і сонним” [2, 338], “це було жорстоке море” [2, 315], “море зітхало зі спеки” [2, 345], “море було спокійним і щедрим” [2, 336]. Маркесове море живе: воно мінливе – від жорстокого до щедрого, від лінивого до бурхливого. Море населене міриадами живих істот – можливо, це і робить його живим? Адже в ньому плавають “рожеві морські окуні й сині горбилі” [2, 355], тут “<...> пухнуть від нудьги безокі риби й водолази, що відірвалися від тросів” [2, 339], є в ньому також істоти, котрі так само невід'ємні від моря, як і аромат троянд – краби й потопельники. Перші, за Маркесовими творами, є основною бідою усього карибського населення: вони шарудять, лазять у патію, нападають на людей: “його ніжна шкіра сподобалася крабам, і більшу частину ночі він відлякував їх від ліжка” [2, 314]. Для других же море є основним і закономірним

середовищем перебування: причиною для цього є статус моря як цвинтаря (“<...> тих людей, які, доживши до старості, померли своєю смертю, доводилося скидати в море зі скель” [2, 336]).

Для зображення живої природи моря Маркес використовує не лише різні художні засоби, а й елементи різних стилів, зокрема, натуралізму (“Бачив, як воно... випльовує гори сміття, коли сильні дощі перевертають його хворі нутрощі” [2, 319]), романтизму (наприклад, факт, що море пахне трояндами), магічного реалізму (море – житло для трупів, з будиночками і квітами). Звичайно, риси останнього найбільше виявляються у творчості Маркеса періоду “магічного” реалізму, чим і зумовлене описання надзвичайного як буденного: море не є предметом мрій, як у героїв “Чуми” Камю (“А цим літом море, що лежало зовсім поряд, було під заборноюю, і тіло позбавлялося права на свою частину радості” [6]), воно абсолютно реальне й функцію виконує максимально наближену до життя мешканців Карибів: море є цвинтарем і сміттєзвалищем: “<...> смертоносне крісло викинули куди подалі, в море” [2, 356]).

Море має магичні якості: як згодом нереальні властивості водоймища (Озера) виявляться у Юрка Покальчука (“Озерний Вітер”), так і Маркесове море являє собою химерний світ. У цьому морі на дні “<...> є селище з білих будиночків з мільйонами квітів на терасах” [2, 334], у цьому потонулому селищі “чоловіки й жінки верхи на конях кружляли біля музичного кіоску” [2, 331]. Море, де навіть трупи живі (як в оповіданні “Найпрекрасніший у світі потопельник”, де тіло чудового юнака море не пошкодило, а навпаки, зробило нетлінним), не може бути просто водоймою. Воно наділене усіма незвичайними якостями й сприймається усіма органами чуттів людини: нюхом, зором, на слух, на дотик, на смак. Тому можна зробити висновок про синестезійне зображення образу моря в Маркеса – усі людські відчуття отримують одночасне враження від водоймища.

Основна властивість моря Маркеса – не мити, не хвилюватись – пахнути. Але море колумбійського письменника пахне не рибою чи сіллю. Воно пахне трояндами: мешканці цілого селища в оповіданні “Море зникаючих часів” не можуть спати спокійно через сильний аромат. Але море до мешканців зле, тому Клотильда іронізує зі слів чоловіка про морський аромат: “Якщо це приємний аромат, можеш бути впевненим – він не від цього моря” [2, 315]. Але чому море пахне саме трояндами?

Історія Латинської Америки пов'язана з цією квіткою. Вірогідно, тому що існує легенда про Гваделупську Богоматір, яка звичайним селянином Хуаном передала єпископові серед пустельної зими букет троянд, що став знаком для зведення храму і подальшого хрещення Мексики. Можливо, причиною появи такого незвичного для моря нюхового образу є досягнення у вивченні психотропного використання Малої гавайської деревоподібної троянди. А може, це пахнуть троянди, що прикрашають будинки потопельників з селища на дні водоймища.

Часом море на сторінках Маркесових творів є ніби божеством, яке селяни бояться, поважають і перд яким поклоняються. Це стосується й морського аромату:

“Старі йшли на берег, щоб нюхати його. На світанку запах був такий чистий, що його було аж шкода ловити” [2, 320]. Цікаво, що запах є абсолютно матеріалізованим: “Клотильді довелося пальцями зняти з себе запах, як павутиння, щоб встати” [2, 319]. Автор вживає влучне порівняння запаху з павутинням: він зв’язує рухи, підкорює собі, як і море взагалі – примушує мешканців селища жити за своїми правилами. Для підкреслення авторської індивідуальності зображеного Маркесом моря наведемо приклад більш “консервативного” нюхового образу з “Чуми” Камю: “Від схвильованого й невидимого звідси моря йшов запах солі й водоростей. І наше пусте місто, усе біле від пилу, перенасичене ароматами моря, ридало, як забутий Богом острів” [6]. Про запах моря російський письменник Михайло Назаров в однойменному нарисі говорить так: “А з чим порівняти особливий запах моря? Коли говорять, що пахне морем, відчуваєш аромат солі, йоду, броду, настояний на травах, і все це в одному букеті! Нехай на мене не ображаються жінки, але ніякі французькі парфуми не витримали б змагання з ароматом моря!” [11].

Яке ж Маркесове море зовні? Якщо море Михайла Коцюбинського “гладеньке і синє”, має “синє полотно” і “горить синьо-зеленим вогнем” [9, 274], то колористика Маркеса має інші відтінки: “<...> воно [море] змінює колір <...> воно тьмяніє, стає пінним і брудним” [2, 319]. Письменник не ставить собі за мету дати щонайвичерпнішу характеристику водоймища, у тому числі його зовнішнього вигляду, однак за двома епітетами розуміємо, що море не є втіленням романтичної краси – воно людині ворог, воно залишається непізнаним нею й тримає її у сліпій покорі.

Звертаючись до описання смакових якостей, автор висловлюється скоріше метафорично: “Випивши кави, він відчув на собі присмак нічного аромату” [2, 314], вводячи смакові якості моря у загальний контекст природи.

Впливає Маркесове море і на шкіру людини: чим, як не нею, герої його оповідань відчувають водойму, хоч і опосередковано, через повітря? – “Наприкінці січня море стало неспокійним, <...> і через декілька тижнів все далі нікуди було промотано вологою” [2, 314]. Відчувається його вплив і на епізоді зі “зняттям” із себе запаху Клотильдою в оповіданні “Море зниклих часів”.

Голос моря мешканцям чутно від створінь, що населяють його: “Багато ночей підряд він чув, як наполегливо шкребуться краби” [2, 319], а оскільки краби є для макондівців карою, то і в “голосі” моря чується пересторога.

Море є страшною всепоглинаючою стихією: воно навіть здатне поглинути небо – “<...> над морем з’явилася темна хмара, потрималася трохи на поверхні, а потім розчинилась у воді. Нагорі залишилися тільки зірки” [2, 321].

У зображеному письменником морському світі віддзеркалюється міфологічне підґрунтя древніх індійців: за міфом “Звідки взяли європейці”, море було наповнене сльозами дитини [10]; морське чудовисько Меванкукуе з’їло героя Дугінаві, якому потім довелося за це його вбити.

Море у творчості колумбійського письменника не є випадковим образом. Воно живе окремим життям, має містичні здібності й впливає на людей,

примушуючи їх боятися та рости над собою водночас. Люди залежні від моря, як про це письменник скаже згодом у романі “Осінь патріарха” словами головного героя: президент був готовий віддати усю державну скарбницю, бути винним усьому світу навіть за свої підштаники, але не віддати свого моря.

Отже, море у творчості Габріеля Гарсія Маркеса виступає як завершений, цілісний образ, який не є прикладом традиційної мариністичної манери. Море, а з ним і Макондо, – це необхідні, обов'язкові компоненти для розуміння творчості письменника періоду превалювання у його світогляді засад магічного реалізму.

Література

1. Багно В. Габриэль Гарсиа Маркес (об одиночестве, смерти, любви и о прочей жизни) / В. Багно // Звезда. – 1996. – № 1. – С. 198–205.
2. Гарсиа Маркес Г. Последнее плавание корабля-призрака : повести и рассказы / Г. Гарсиа Маркес. – Санкт-Петербург : “Азбука-классика”, 2008. – 442 с.
3. Гарсиа Маркес Г. Сто лет одиночества / Г. Гарсиа Маркес. – Санкт-Петербург : “Азбука-классика”, 2003 – 336 с.
4. Гирин Ю. “100 лет одиночества” 35 лет спустя / Ю. Гирин // Вопросы литературы. – 2004. – № 1–2. – С. 213–242.
5. Дітькова С. Приречення на самотність : до вивчення роману Габріеля Гарсія Маркеса “Сто років самотності” / С. Дітькова // Всесвітня література та культура. – 2005. – № 9. – С. 16–19.
6. Камю А. Чума [Електронний ресурс] / А. Камю. – Режим доступу : <http://www.philosophy.ru/library/camus/peste.html>.
7. Карибское море [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki>.
8. Кирилюк О. У колі міфічного часу : урок-лекція по роману Г. Маркеса “Сто років самотності”, в основі якого структурно-художній підхід до аналізу літературного твору / О. А. Кирилюк // Відродження. – 1994. – № 8. – С. 27–31.
9. Коцюбинський М. Тіні забутих предків та інші твори / Михайло Коцюбинський. – Донецьк : ТОВ ВКФ “БАО”, 2007. – 352 с.
10. Мифы индейцев Южной Америки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lib.ru/MIFS/indian.txt62>.
11. Назаров Михаил. Море [Електронний ресурс] / Михаил Назаров. – Режим доступу : http://world.lib.ru/n/nazarow_m_w/more.shtml.
12. Первак О. Світ фантастичної реальності у творі Габріеля Гарсія Маркеса “Сто років самотності”, його жанрові особливості / О. П. Первак // Тема. – 1999. – № 2. – С. 113–115.

Анотація

У статті висвітлюється творчість Габріеля Гарсія Маркеса у контексті художньої мариністики. Дослідження проводиться на матеріалі оповідань письменника; увага приділяється засобам зображення моря та приморського міста у прозі митця; детально аналізуються особливості “морської” теми в інтерпретації письменника. Проводиться паралель між світом реального і міфічного; з'ясовується специфіка взаємоіснування мешканців примор'я та морського узбережжя.

Ключові слова: магічний реалізм, латиноамериканська міфологія, синестезія.

Аннотация

В статье исследуется творчество Габриеля Гарсиа Маркеса в контексте художественной маринистики. Для анализа выбраны рассказы писателя, богатые образами моря и приморского

города; уделяется внимание особенностям их интерпретации. Проводится параллель между миром реальным и фантастическим; выясняется специфика взаимодействия моря и его жителей.

Ключевые слова: магический реализм, латиноамериканская мифология, синестезия.

Summary

The article is dedicated to works by Gabriel Garcia Marquez connected with the sea and the seaside town. Much attention is paid to the peculiarities of their interpretation. It is stressed on the ways of combination of the magic and real life in his stories and on the methods of interaction between people and the sea.

Keywords: magic realism, Latin-American mythology, synesthesia.

УДК 821.34 “19–20”

Сухомлинов О.М.,
кандидат філологічних наук,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

“БОСФОРСЬКА ЦИВІЛІЗАЦІЯ” ЯК ПОГРАНИЧЧЯ СХОДУ І ЗАХОДУ У КНИЗІ МЕМУАРІВ ОРХАНА ПАМУКА “СТАМБУЛ. МІСТО СПОГАДІВ”

Постановка проблеми. Питання культурної та міжетнічної інтерференції, культурного діалогу, чи ширше – **полілогу**, зіткнення культурних систем чи цивілізацій, трансформацій національної ідентичності на тлі “**Чужих**” та “**Інших**” стають особливо актуальними в контексті глобалізації та геополітичних перетворень у сучасному мобільному й інформатизованому світі. У ХХ столітті зазначені проблеми стають предметом досліджень багатьох наук. З часом з'ясувалось, що вивчення такого складеного й неоднозначного явища, як **культурне пограниччя**, вимагає інтердисциплінарного підходу та опрацювання якісно нового інструментарію. Незважаючи на малодослідженість проблеми культурної пенетрації, питання культурної взаємодії та взаємопроникнення завжди були присутні у літературі. Катаклізми минулого століття, що призвели до кардинальної зміни мапи світу й культурного ландшафту цілої планети, значно актуалізували тему культурної взаємодії. Особливо гостро повстала проблема цивілізаційного вибору у Туреччині. Саме орієнтально-окцидентальна пограничність і багатокультурність колишньої столиці Османської імперії, особливо мешканців Стамбула, стають невід'ємною складовою ідентичності мешканців міста на Босфорі й відповідно – творчості турецького письменника Орхана Памука.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Складність і надзвичайність цього суспільно-культурного явища вимагає всебічного вивчення та інтердисциплінарного підходу до аналізу таких регіонів, його мешканців та міжлюдських реляцій.

Пограничний підхід до вивчення літератури значно розширює горизонти досліджень, дозволяє інтерпретувати більшу кількість матеріалів. Сучасний дискурс